

Stortingets næringskomite
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
24/4992-

Dato
13. desember 2024

Uttalelse om Dokument 8:3 S (2024-2025)

Jeg viser til Stortingets brev av 7. oktober 2025 vedlagt Dokument 8:3 S (2024-2025) fra stortingsrepresentantene Alfred Jens Bjørlo, Sveinung Rotevatn, Guri Melby og André N. Skjelstad om å gjøre Norge til verdens beste land å starte og drive bedrift i. Representantene fremmer 50 forslag der Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til endringer for å realisere denne ambisjonen.

Generelt om rammevilkår for norsk næringsliv og gründervirksomhet

Et produktivt og innovativt næringsliv med god konkurranseevne er viktig for verdiskaping i Norge. I både perspektivmeldingen (Meld. St. 31 (2023–2024)) og gründermeldingen (Meld. St. 6 (2024–2025)) peker regjeringen på betydningen av gode, generelle og forutsigbare rammevilkår for næringslivet og effektiv ressursbruk. Dette skal understøttes av mange politikkområder, som skattesystemet, konkurransepolitikken, klimapolitikken, utdannings- og kompetansepolitikken, arbeidsmarkedspolitikken, det næringsrettede virkemiddelapparatet og innsatsen innenfor forskning og utvikling.

Markedet alene gir ikke alltid en effektiv allokering av ressurser. Det kan skyldes svak konkurranse, asymmetrisk informasjon, behov for fellesgoder og eksterne virkninger. I slike tilfeller kan det kreves offentlige tiltak som avgifter, direkte reguleringer og subsidier for å få markedene til å fungere bedre. Virkemidlene i næringspolitikken bør legge til rette for størst mulig samlet verdiskaping i norsk økonomi.

Kapitaltilgang

Regjeringen gir jevnlig sin vurdering av kapitaltilgangen til næringslivet i de årlige finansmarkedsmeldingene til Stortinget. Norge har et bredt finansieringstilbud for

næringslivet der bedrifter og lønnsomme prosjekter i hele landet har generelt god tilgang på finansiering på markedsmessige vilkår. Offentlige virkemidler bidrar i tillegg til å utfylle det private finansieringstilbudet. Et gjennomgående resultat også fra offentlige utredninger, herunder Kapitaltilgangsutvalget (NOU 2018: 5), er at det norske kapitalmarkedet i hovedsak fungerer godt. Dette innebærer at de aller fleste forventet lønnsomme selskaper og prosjekter har tilgang til finansiering til en pris som reflekterer deres risiko. Det kan være høy usikkerhet om den forventede lønnsomheten til spesielt nyoppstartede selskaper, noe som vil gi høyere kapitalkostnader sammenliknet med finansiering av virksomheter med lavere risiko.

På oppdrag fra Kapitaltilgangsutvalget (NOU 2018: 5) gjennomførte Menon Economics i 2017-2018 en empirisk analyse av eierskap og ny aksjekapital i norske ikke-finansielle selskaper. I rapporten konkluderes det med at det ikke er grunnlag for å påstå at vesentlige grupper av foretak eller regioner har mindre tilgang på ny egenkapital enn andre. Gjennomgående peker emisjonsvirksomheten i retning av at det norske egenkapitalmarkedet fungerer godt. Utvalget vurderte likevel at egenkapitaltilgangen for mindre bedrifter med et kapitalbehov i størrelsesorden opptil 20 millioner kroner kunne være utfordrende, særlig i den tidlige utviklingsfasen for potensielle vekstbedrifter. Utvalgte viste samtidig til at det er utfordringer med empiriske analyser, da det er vanskelig å finne data om forventede lønnsomme prosjekter som ikke blir finansiert, eller som får feil finansiering på grunn av kapitalmarkedssvikt.

NHO innhenter en del tallmateriale fra sine medlemsbedrifter som publiseres i bl.a. *Nøkkeltall for norsk næringsliv*. Det nyeste tallmaterialet tilgjengelig er fra tredje kvartal 2024. På landsbasis var det kun 9,6 pst. av bedriftene som svarte at manglende tilgang på kreditt og finansiering var en stor utfordring for ekspansjon og nye investeringer. De fleste oppgir at manglende tilgang på kreditt er en liten utfordring (30,1 pst.) eller ingen utfordring (51,1 pst.).

Skattesystemet

Det norske skattesystemet har siden skattereformen i 1992 bygd på grunnleggende prinsipper om brede skattegrunnlag og likebehandling av næringer, virksomhetsformer og investeringer. I tillegg benyttes skatter og avgifter for å korrigere for eksternaliteter eller annen markedssvikt. Et skattesystem som er utformet etter disse prinsippene, vil bidra til å holde kostnadene ved skattlegging nede, og til at ressursene benyttes der de kaster mest av seg. Svakt begrunnede unntak og særordninger som avviker fra de generelle reglene, gjør skattesystemet mindre effektivt. For å opprettholde skatteinntektene må da andre skatter og avgifter økes. De samfunnsøkonomiske kostnadene ved skattlegging øker vanligvis mer enn proporsjonalt med økte skattesatser.

Et effektivt og nøytralt skattesystem vil dermed også komme det brede næringslivet, herunder nyoppstartede selskaper, til gode. Det gjør at skattesatsene kan holdes relativt lave, noe som styrker bedriftenes konkurranseevne. Et skattesystem som legger til rette for at ressursene tilflytter virksomheter som gir høyest avkastning, vil legge til rette for omstilling og etablering av nye, lønnsomme bedrifter.

Kommentarer til forslagene fra representantene

Nedenfor gjengis de 50 forslagene, etterfulgt av mine vurderinger og anbefalinger. Enkelte forslag hører inn under andre statsråders ansvarsområde og er følgelig besvart av disse.

1. Stortinget ber regjeringen legge frem en plan om hvordan norske investorer og eiere skal sikres konkurransekraft og likebehandling med utenlandske investorer og eiere i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2025.

Jeg vil begrense mitt svar til å gjelde eierbeskatningen. Jeg viser for øvrig til følgende tiltakspunkt i gründermeldingen:

«Regjeringen vil styrke kunnskapsgrunnlaget om vilkårene for norske gründere og oppstartsbedrifter sammenlignet med andre næringsdrivende i Norge og andre land.»

Norske og utenlandske eiere beskattes forskjellig avhengig av det enkelte lands innretning av skattesystemet når det gjelder formue, eiendom, gevinster og selskapsoverskudd mv. Ettersom skattesystemene er utformet forskjellig, er det også krevende å sammenligne det samlede skattetrykket og virkningene av skattesystemet som helhet for norske og utenlandske investorer.

Jeg vil peke på at selskapsskatten, som er den viktigste skattesatsen for investeringer i Norge, er holdt uendret på et moderat nivå under denne regjeringen (22 pst.). Målt ut ifra de formelle skattesatsene har Norge en forholdsvis høy marginalbeskatning av aksjeinntekt. Av 37 OECD-land med tall for 2024 har fem land høyere skattesats for aksjeinntekter enn Norge, både når en ser på marginalskatt på aksjeinntekt for personer og samlet marginalskatt på utbytter medregnet selskapsskatt.¹ Det faktiske (effektive) skattenivået bestemmes også av fradragsregler. Norge skiller seg ut ved å gi et skjermingsfradrag for aksjeinntekt for personer. Gitt rimelige forutsetninger, blant annet om et normalt rentenivå, reduserer skjermingsfradraget den effektive gjennomsnittlige skattesatsen med om lag 12 prosentenheter, se NOU 2022: 20 punkt 8.5.4.

Norge skiller seg også ut ved å være et av få land med formuesskatt, mens vi ikke har skatt på arv. Samlet skatt på kapitalbeholdning er ikke spesielt høy i Norge, jf. figur 2.19 i Prop. 1 LS (2024-2025).

Jeg ser på denne bakgrunn ikke behov for å sette i gang en omfattende utredning for å sammenligne skattenivå for norske og utenlandske eiere, og fraråder å gå videre med dette forslaget.

2. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å redusere formuesskatten på næringsbygg, aksjer og driftsmidler, såkalt «arbeidende kapital», og legge frem

¹ Korea, Irland, Canada, Danmark og Storbritannia har høyere skattesatser på utbytte enn Norge.

forslag til en reform av kapitalbeskatningen der målsettingen er å fjerne formuesskatten på «arbeidende kapital» helt.

Formuesskatten er et virkningsfullt fordelingspolitisk supplement til inntektsskatten. Den bidrar til at personer med høy formue, men lav skattbar inntekt, i større grad betaler skatt etter evne. Aksjeformuen er vesentlig mer skjevfordelt enn de andre formuesobjektene, og lettelsene ved de skisserte endringene vil derfor gå til de aller rikeste. Fjerning av formuesskatten på aksjer og driftsmidler anslås å gi de 1 pst. mest formuende personene i landet mer enn 80 pst. av lettelsene.

Uten formuesskatt på aksjer og driftsmidler vil formuesskatten særlig omfatte personer med formue i form av bankinnskudd og bolig. Det bidrar til skattemessig forskjellsbehandling av folk og reduserer formuesskattens omfordelende egenskaper kraftig. Fjerning av formuesskatten på aksjer og driftsmidler vil føre til store tilpasninger. Personer vil kunne flytte formue fra banksparing til aksjer, inkludert å flytte banksparing mv. til et aksjeselskap (AS), for ikke å betale formuesskatt. De som leier ut sekundærboliger, kan tilsvarende slippe formuesskatt på boligene ved å leie dem ut gjennom AS. Dette vil forsterke vridningene i formuesskatten.

Forslaget er i tillegg basert på et forenklet syn om at det finnes to former for kapital – «arbeidende», produktiv kapital vs. «ikke-arbeidende» kapital. Et slikt skille er lite relevant. Nesten alle former for kapital er i siste instans produktiv. Bankinnskudd vil for eksempel kanaliseres til produktiv virksomhet via kapitalmarkedene.

Forslaget vil dessuten ha liten effekt på investeringer og verdiskaping. I skattesystemet er det er først og fremst denne selskapsskattesatsen som har betydning for nivået på investeringene og om det lønner seg å investere i utlandet istedenfor å investere i Norge.

Jeg frarår på denne bakgrunn å legge om formuesskatten slik det her foreslås.

3. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å redusere skattesatsen på utbytte, slik at maksimal effektiv skattesats på utbytte inkludert selskapsskatt sidestilles med tilsvarende sats for lønnsinntekt ekskludert arbeidsgiveravgift.

Jeg antar at spørsmålet omhandler maksimal effektiv *marginalskattesats* (høyeste marginalskattesats) på lønn og utbytte. I 2024 er høyeste marginalskattesats på lønn inkl. arbeidsgiveravgift 55,8 pst., mens høyeste marginalskattesats ekskl. arbeidsgiveravgift er 47,4 pst. Marginalskattesatsen på utbytte inkl. selskapsskatt er 51,5 pst.

Ved fastsettelse av nivået på utbytteskatten bør det legges vekt på hensynet til å unngå såkalt inntektsskifting, dvs. at eiere som arbeider i eget selskap (aktive eiere), tar ut reelle arbeidsinntekter som utbytte i stedet for lønn. Når en vurderer insentivene til inntektsskifting, er det den høyeste marginalsatsen på lønn *inkludert* arbeidsgiveravgift som er relevant. Det skyldes at arbeidsgiveravgiften er en kostnad som påløper ved utbetaling av lønn, men ikke

ved utdeling av utbytte. Dersom det er forskjell mellom den høyeste marginalsattesatsen på utbytte inkl. selskapsskatt og lønnsinntekt inkl. arbeidsgiveravgift, vil aktive eiere kunne redusere skatten tilsvarende forskjellen i sattesatsene.

Insentivene og mulighetene for inntektsskifting er størst for dem med høy inntekt. Dette gjør høyeste marginalsattesats på lønn særlig relevant for å begrense inntektsskifting. Med regjeringens forslag til statsbudsjett blir forskjellen mellom høyeste marginalsattesats på lønn inkl. arbeidsgiveravgift og aksjeutbytte inkl. selskapsskatt redusert fra 4,3 prosentenheter i 2024 til 2,4 prosentenheter i 2025.

Også fordelingshensyn taler for at utbytteskatten ikke bør settes vesentlig ned. Beregninger ved hjelp av Statistisk sentralbyrås skattemodell, LOTTE-Skatt, viser at 94 pst. av utbytteskatten (utover skjerming) betales av den tiendelen av nordmenn med høyest bruttoinntekt (inkl. skattefrie ytelser) i 2025.

Hensynet til lik skattemessig behandling av de som befinner seg i økonomisk sett like situasjoner (horisontal likhet), tilsier også at arbeidsgiveravgift bør inkluderes i sammenlikningen av høyeste marginalsats på utbytte og lønn. Selv om arbeidsgiveravgiften betales av arbeidsgiveren formelt sett, vil deler av arbeidsgiveravgiften veltes over på arbeidstakeren i form av lavere lønn. Dette skjer ved at arbeidsgiveren blir mindre villig til å betale for arbeidskraften når det ilegges arbeidsgiveravgift.

Samlet taler dette for at avviket mellom den høyeste marginalsattesatsen på lønnsinntekt inkludert arbeidsgiveravgift og utbytte inkludert selskapsskatt ikke bør være for stor.

Jeg fraråder å gå videre med dette forslaget.

4. Stortinget ber regjeringen skrinlegge forslaget om endringer i reglene om utflyttingsskatt på aksjer osv. for fysiske personer (exit-skatt).

Regjeringen mener at verdistigning på aksjer mv. som opparbeides mens eieren er bosatt i Norge, skal skattlegges her. For å oppnå dette er det viktig at skatten faktisk blir betalt. Gjeldende utflyttingsskatte regler sikrer ikke dette. Reglene åpner for enkle tilpasningsmuligheter, som gjør at eieren kan få tilgang på verdier i selskapet etter utflyttingen, uten at utflyttingsskatten forfaller til betaling. I tillegg medfører dagens regler at Norge i enkelte tilfeller gir fra seg beskatningsretten til verdistigning som er opparbeidet før utflytting.

Det er ikke rettferdig at noen kan dra ut av landet med verdier opparbeidet i Norge uten å betale skatt av dem, mens personer som blir i Norge betaler skatten sin som vanlig. Jeg mener at regjeringens forslag til endrede utflyttingsskatte regler er rettferdig og viktig for tilliten til skattesystemet og for fellesskapet. Forslaget til endringer bidrar til å bedre bevare skattegrunnlaget i Norge. At alle bidrar, gjør det mulig å holde sattesatsene lave for alle som har inntekt, skaper arbeidsplasser og betaler skatt i Norge. Forslaget i Prop. 1 LS

(2024–2025) innebærer også at regjeringen følger opp Stortingets anmodningsvedtak nr. 82 (2022–2023).

Jeg mener at en ikke bør gå videre med dette forslaget.

5. Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om en ordning med fritak for eller kraftig reduksjon av selskapsskatt de første fem årene for nystartede teknologiselskaper, etter modell fra tilsvarende ordninger i blant annet Irland og Singapore, men med en forutsetning om at alt overskudd reinvesteres i bedriften i samme periode.

Som nevnt innledningsvis, bør skattesystemet i størst mulig grad likebehandle næringer, virksomhetsformer og investeringer. Et forslag som skissert her, vil bryte med dette prinsippet. Videre reiser forslaget en rekke praktiske problemstillinger, herunder hvordan ordningen for eksempel skal avgrenses mot virksomhet i nystartede selskaper innenfor etablerte konsern. Avgrensingsutfordringene kan åpne for uheldige tilpasningsmuligheter. Det kan også være EØS-rettslige begrensninger for en slik ordning.

Jeg fraråder å gå videre med dette forslaget.

6. Stortinget ber regjeringen utrede en ordning som gir mulighet til direkte fradragsføring for kostnader knyttet til driftsmidler innen teknologi og digitalisering generelt og for gründer- og vekstbedrifter spesielt.

Et godt skattesystem innebærer blant annet at næringer i størst mulig grad likebehandles. Unntak fra dette, der bestemte driftsmidler, næringer eller virksomheter særbehandles, for eksempel med egne avskrivningsregler, gjør skattesystemet mindre effektivt.

Selskapsskatten bør utformes slik at den i minst mulig grad påvirker bedriftsøkonomiske beslutninger som for eksempel investeringsomfang, hvilke driftsmidler det investeres i og utskiftingstidspunktet for driftsmidler. Skal man hindre vridninger i investeringene som følge av avskrivningssatsene, bør disse tilsvare det faktiske økonomiske verdifallet.

Økte avskrivningssatser utover de satser som samsvarer med driftsmidlenes faktiske verdifall, kan anses som investeringsstøtte for investeringer i visse driftsmidler. Satser som avviker fra økonomisk verdifall, vil gi vridninger i investeringene, både mellom ulike driftsmidler og mellom ulike næringer. Selv om økte avskrivningssatser kan bedre lønnsomheten etter skatt for de som blir begunstiget, vil for høye avskrivningssatser redusere den samlede avkastningen og konkurransekraften til økonomien.

Videre reiser forslaget flere problemstillinger om hvordan gründer- og vekstbedrifter og driftsmidler innen teknologi og digitalisering, eventuelt skal defineres. I tillegg gir muligheten for økt støtte for gründer- og vekstbedrifter, risiko for tilpasninger og omgåelser.

Forslaget reiser også problemstillinger knyttet til EØS-rettens regler om statsstøtte som i tilfelle må utredes.

Jeg mener at en ikke bør gå videre med dette forslaget.

7. Stortinget ber regjeringen endre forskrift til skatteloven § 5-14-12, slik at også fintech-selskaper omfattes av opsjonsskatteordningen.

I Prop. 1 LS (2024-2025) følger regjeringen opp anmodningsvedtak nr. 800 (2023-2024). For å oppfylle anmodningsvedtaket foreslås at ordningen utvides til å omfatte selskaper som i inntektsåret før tildelingstidspunktet gjennomsnittlig hadde 150 årsverk eller færre (50 årsverk etter gjeldende regler) og en balansesum på 200 mill. kroner eller lavere (80 mill. kroner etter gjeldende regler). Videre skal selskapet ikke være eldre enn 12 år i tildelingsåret (10 år etter gjeldende regler). Øvrige vilkår, som for eksempel at selskapets samlede driftsinntekter i inntektsåret før tildelingstidspunktet var 80 mill. kroner eller mindre, beholdes som i gjeldende regler. Endringene må notifiseres til og godkjennes av EFTAs overvåkningsorgan (ESA) før de kan tre i kraft.

Det er uklart hva forslagsstillerne legger i begrepet «fintech-selskaper». Dette begrepet brukes ikke i gjeldende regler. Virkeområdet for særreglene for beskatning av opsjoner i oppstarts- og vekstselskaper er avgrenset mot selskaper der mer enn 30 pst. av selskapets lønnskostnader er knyttet til bl.a. aktiviteter omfattet av næringshovedområde K «Finansierings- og forsikringsvirksomhet» i Statistisk sentralbyrås standard for næringsklassifisering. Denne avgrensingen har sammenheng med EØS-rettslige begrensninger i adgangen til å gi statsstøtte til finansiell sektor. Den svenske ordningen er for øvrig også avgrenset mot selskaper som utøver finansielle aktiviteter.

Jeg mener at en ikke bør gå videre med dette forslaget.

8. Stortinget ber regjeringen fremme forslag til forbedringer i ordningen med skattefradrag for investeringer i oppstartsselskaper, skatteinsentivordningen, ved blant annet å utvide maksimalt inntektsfradrag per person, utvide beløpsgrensen for hva oppstartsselskaper årlig kan motta, og senke minimumsbeløp for enkeltinvesteringer.

Den særskilte skatteinsentivordningen for langsiktige investeringer i oppstartsselskaper (oppstartsfradraget) ble innført i 2017. Personlige skattytere kan i 2024 få fradrag i alminnelig inntekt med inntil 1 million kroner årlig for aksjeinnskudd i oppstartsselskaper. Aksjeinnskuddet må utgjøre minst 30 000 kroner for å gi rett til fradrag. Et oppstartsselskap kan årlig motta maksimalt 5 millioner kroner i innskudd som gir rett til fradrag. For en person vil fradraget redusere skatt i alminnelig inntekt med 22 prosent av investeringen. Maksimalt inntektsfradrag for en person er 1 million kroner per år og vil kunne redusere den totale skattebelastningen med inntil 220 000 kroner. Aksjene må beholdes i minst tre kalenderår.

Som et midlertidig tiltak for inntektsårene 2020 og 2021 ble ordningen utvidet til å gjelde selskapets ansatte og deres nærstående, se Prop. 126 L (2019–2020) Endringer i skatteloven (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet).

Ordningen er utformet innenfor rammene av det alminnelige gruppeunntaket i EØS-avtalens regelverk om statsstøtte. Gruppeunntaksforordningen legger begrensninger på hvilke selskaper og investorer som kan komme inn under ordningen. Den gir likvel adgang til å utvide maksimalt inntektsfradrag per person og utvide beløpsgrensen for hva oppstartsselskaper årlig kan motta innenfor gruppeunntaksforordningen. Det er imidlertid ikke hensiktsmessig, da mange investorer ikke utnytter gjeldende beløpsgrenser fullt ut.

Oppstartsfradraget er begrunnet i at oppstartsbedrifter kan ha vanskeligere for å skaffe kapital enn mer etablerte bedrifter, blant annet som følge av asymmetrisk informasjon mellom små oppstartsselskaper og mulige investorer.

Investeringer i slike bedrifter har ofte høy risiko, og kapitalinnhenting krever at investorene har god kjennskap til bedriften og investeringsprosjektet. Eventuell mangel på slik informasjon kan ikke avhjelpes med utvidede beløpsgrenser i ordningen. Sterkere incentiver til å investere i oppstartsbedrifter gjennom skattefradrag kan derimot føre til økte investeringer i prosjekter som ikke ville være lønnsomme når man tar hensyn til risikoen. Risiko ved investeringer er en faktor investorene må ta hensyn til, og som blir kompensert ved at forventet avkastning er høyere. En eventuell økning i fradraget vil forsterke en slik vridning.

Da ordningen for foreslått for Stortinget i 2017, se Prop. 130 LS (2016-2017), ble minimumsbeløpet for aksjeinnskudd begrunnet på følgende måte: «For at ordninga ikkje skal verte for omfattande og komplisert, foreslår departementet at det samstundes vert sett eit minstebeløp for aksjeinnskott på 30 000 kroner. Dette svarar til minstekravet til aksjekapital i eit nyskipa aksjeselskap.» Denne begrunnelsen står fortsatt ved lag.

Jeg fraråder å gå videre med dette forslaget.

9. Stortinget ber regjeringen utvide ordningen med aksjesparekonto til også å inkludere unoterte aksjer.

Ordningen med aksjesparekonto (ASK) ble innført i 2017. Gjennom ASK kan personlige aksjonærer benytte innskudd på kontoen til å investere i børsnoterte aksjer og egenkapitalbevis, samt andeler i aksjefond. Gevinster og utbytte fra verdipapirer på kontoen skattlegges ikke når de innvinnes, men først når midlene tas ut av kontoen.

Jeg mener ordningen med aksjesparekonto ikke bør utvides til å omfatte også unoterte aksjer. En grunn er at det vil øke kompleksiteten for tilbydere av ASK. Av hensyn til å unngå innlåsing for kontohaver og å sikre effektiv konkurranse mellom tilbydere, ble det i 2019 åpnet for å overføre verdipapirer mellom kontoer uten beskatning. Ved slik overføring er det

nødvendig å verdsette verdipapirene, slik at kontohavers innskudd og ubenyttede skjerming fra tidligere år kan fordeles riktig mellom avgivende og mottakende konto. Da spørsmålet om å åpne for overføring mellom kontoer var på høring, anførte Verdipapirenes forening og Finans Norge at dette øker kompleksiteten for tilbyderne. I forarbeidene ble det likevel lagt til grunn at det normalt ikke vil være uforholdsmessig krevende å fastsette verdiene på kontoen, fordi kontoen består av børnoterte aksjer og egenkapitalbevis, andeler i aksjefond og kontanter. Dette stiller seg annerledes dersom ordningen omfatter unoterte aksjer.

En annen grunn til at ASK ikke bør utvides til å omfatte unoterte aksjer, er at det kan åpne for uønskede tilpasninger ved at aktive eiere tar ut reelle arbeidsinntekter som utbytte og legger dem i aksjesparekontoen med skatteutsettende virkning. I NOU 2018: 5 Kapital i omstillingens tid mente utvalget at det burde vurderes å utvide ordningen til også å omfatte unoterte aksjer. På dette tidspunktet omfattet ordningen bare utsatt beskatning av gevinster, ikke utbytte. Utvalget pekte på uheldige sider ved å la ordningen omfatte utbytte fra unoterte aksjer:

«Dersom det skulle åpnes for utbytte fra unoterte aksjer i aksjesparekontoen, vil aktive eiere kunne ta ut reelle arbeidsinntekter som utbytte og legge dem i aksjesparekontoen med skatteutsettende virkning. Noe av hensikten med aksjesparekontoen er også å likestille aksjesparing ved direkte eie og aksjesparing gjennom et investeringsselskap. Ved indirekte eie gjennom et investeringsselskap vil aktive eiere som arbeider i et underliggende selskap få omklassifisert utbytte til arbeidsinntekt, dersom utbyttet reelt sett er å regne som avkastning av eierens arbeidsinnsats. Det er problematisk å lage ordninger som bygger opp store latente skatteforpliktelser i skattesystemet. Endringer i skattesystemet eller utflytting kan på et senere tidspunkt gjøre inntektene helt eller delvis skattefrie. Det er også uheldig i seg selv dersom dette fører til inntektsomdannelse i stort omfang, selv om det ikke gir en like stor effekt på skatteinntektene over tid.»

Avslutningsvis i denne drøftelsen uttalte utvalget: «Likebehandling med investeringsselskaper og hensynet til tilpasninger tilsier derfor at en ikke åpner for utbytter fra unoterte selskaper i ordningen».

På dette grunnlaget fraråder jeg at forslaget vedtas.

10. Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om et nasjonalt «deep-tech»-finansieringsprogram etter modell av EUs EIC Accelerator.

Forslaget er forelagt næringsministeren, som har gitt følgende svar:

«Norge deltar i EUs EIC accelerator. EIC Akselerator (European Innovation Council Accelerator) er en finansieringsordning i EU der små og mellomstore bedrifter kan søke om tilskudd på inntil 2,5 millioner euro og egenkapital på inntil 15 millioner euro. Finansieringen går til innovasjoner med stort potensial for internasjonal vekst og betydelig positiv effekt på miljø og samfunn.

Innovasjon Norge er nasjonalt kontaktpunkt for EIC Accelerator og bidrar med rådgiving i utviklingen av søknadene til EIC, pitching og trening i å svare på krevende spørsmål fra en jury i Brussel.

Det norske virkemiddelapparatet har allerede et godt tilbud, og Innovasjon Norge jobber kontinuerlig med å få mest mulig ut av tilbudet og for å se hvordan det kan tilpasses på en best mulig måte.»

11. Stortinget ber regjeringen styrke SIVAs inkubatorprogram.

Forslaget er forelagt næringsministeren, som har gitt følgende svar:

«Dersom Stortinget ønsker å styrke ulike ordninger bør dette gjøres i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet.»

12. Stortinget ber regjeringen styrke miljøteknologiordningen under Innovasjon Norge.

Forslaget er forelagt næringsministeren, som har gitt følgende svar:

«Dersom Stortinget ønsker å styrke ulike ordninger bør dette gjøres i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet.»

13. Stortinget ber regjeringen styrke Investinors mulighet til å investere i venture fond-i-fond i tråd med anbefalingene fra Kapitaltilgangsutvalget (NOU 2018:5) og gjennomgå investeringsmandatene til Nysnø og Investinor med sikte på å innrette disse slik at de i enda større grad rettes inn mot oppstartsselskaper med stort vekstpotensial.

Forslaget er forelagt næringsministeren, som har gitt følgende svar:

«Nærings- og fiskeridepartementet gjør løpende vurderinger av virksomheten til Investinor og Nysnø. Begge selskapene kan investere i fond i dag. Det følger også av selskapenes mandater at investeringene skal rettes mot tidligfaseselskaper med stort vekstpotensial. I gründermeldingen blir selskapene sett i sammenheng med øvrige deler av den offentlige virkemiddelbruken, også utviklingen av markedet for tidligfasekapital.»

14. Stortinget ber regjeringen på egnet måte sikre at norske gründere og mindre bedrifter får økt tilgang på internasjonal kapital for å skalere sine løsninger, og bistå norske småbedrifter og gründere i mobilisering og søknadsprosesser inn mot EUs investeringsprogrammer rettet mot entreprenørskap og nye næringer.

Forslaget er forelagt næringsministeren, som har gitt følgende svar:

«Norge har en bred deltakelse i EUs programsamarbeid, herunder Horisont Europa og InvestEU. Innovasjon Norge og Forskningsrådet har et særskilt oppdrag i å veilede norske selskaper når det gjelder EU-ordninger. Innovasjon Norge jobber også med å aktivisere EU-ordninger, blant annet gjennom lån og garantiordninger. Det inngår i Investinors fonds- og

matchingmandat at de kan samarbeide med EU og andre internasjonale investorer om investeringer i Norge. Virkemiddelaktørene samarbeider også om å forberede norske bedrifter sånn at de kan få gjennomslag i tildelingsprosessene i EU. Resultatene fra blant annet Horisont Europa er så langt lovende, og dette er noe Nærings- og fiskeridepartementet vil følge med i de kommende gjennomgangene av programdeltagelsen.»

15. Stortinget ber regjeringen gjennomgå dagens finansieringsordninger for bedrifter i oppstarts- og vekstfasen med formål om å utrede om disse stiller for høye krav til personlig kausjon og egenkapital.

Forslaget er forelagt næringsministeren, som har gitt følgende svar:

«Det stilles ikke lenger krav til personlig kausjon i Innovasjon Norges finansieringsordninger. Statsstøtteregelverket legger begrensninger på hvor stor andel av et prosjekt det offentlige finansierer. Både for å imøtekomme kravet i statsstøtteregelverket og for å sikre privat verifisering av prosjektene, er krav til egenkapital ofte både nødvendig og ønskelig.»

16. Stortinget ber regjeringen vurdere å opprette et statlig innovasjonsfond rettet mot sosialt entreprenørskap etter modell av det danske Den Sociale Investeringsfond (DSI).

Forslaget er forelagt næringsministeren, som har gitt følgende svar:

«Sosiale entreprenører kan spille en viktig rolle for å løse store og små samfunnsutfordringer. Kombinasjonen av private initiativ og evnen til å tenke nytt og entreprenørielt har potensial til å forbedre mange liv. I Norge har vi flere private aktører som har gått foran og vist veien for sosiale entreprenører. I tillegg har ulike departementer, kommuner og andre offentlige aktører invitert sosiale entreprenører inn for å løse utfordringer på deres områder. Dette har vært en god modell som sikrer en kobling mellom finansiering og de offentlige aktørene som har ansvar for utfordringene som skal løses. I tillegg har sosiale entreprenører tilgang til de samme offentlige ordningene som andre selskaper.»

17. Stortinget ber regjeringen i forbindelse med oppfølging av Stortingets vedtak nr. 801 (2023–2024) innføre hurtigspor for å behandle visumsøknader og/eller søknader om oppholds- og arbeidstillatelse for høykompetent arbeidskraft etter modell av for eksempel Canadas Express Entry-system, Australias Global Talent-program, EUs Blue Card og Storbritannias Skilled Worker visa.

Forslaget er forelagt arbeids- og inkluderingsministeren, som har gitt følgende svar:

«Reguleringen av arbeidsinnvandring fra land utenfor EØS (såkalte tredjeland) må balansere behovet for fleksibel tilgang til nødvendig fagkompetanse og hensynet til en kontrollert og bærekraftig innvandring. Arbeidsinnvandrere fra tredjeland skal ikke fortrenge norsk eller EØS-arbeidskraft og skal kunne forsørge seg selv.

Regjeringen mener utlendingsregelverket legger til rette for at arbeidsgivere kan rekruttere nødvendig fagkompetanse fra tredjeland. Det gjelder blant annet en kvote for faglærte

arbeidstakere som innebærer at oppholdstillatelse kan gis etter en forenklet saksbehandlingsprosedyre hvor det ikke stilles krav til en individuell arbeidsmarkedsvurdering av om stillingen kan besettes av innenlandsk eller EØS-arbeidskraft. Søknader om oppholdstillatelse som faglært (faglærtillatelse) er høyt prioritert og skal behandles så raskt som mulig og med et mål om behandling innen 30 dager. Norge har med andre ord allerede et hurtigspor for høykompetent arbeidskraft gjennom kvoteordningen.

Ut fra informasjonen som er tilgjengelig på nett, ser det ikke ut til at hurtigsporene i Canada, Australia, Storbritannia og EU-landene skiller seg vesentlig fra reglene i Norge. Tvert imot virker det som om vilkårene for arbeidsinnvandrere er strengere i flere av de andre landene. I både Canada, Australia og Storbritannia må søkeren dokumentere at de har tilstrekkelige språkkunnskaper. Vilårene for EUs Blue Card likner i stor grad på vilårene for faglærtillatelse, men EU-statene kan oppstille enkelte nasjonale krav som kan gjøre vilårene mer omfattende enn i Norge. For eksempel kan statene selv bestemme om det skal foretas individuelle arbeidsmarkedsvurderinger for å sikre at den aktuelle stillingen ikke kan besettes av en innenlandsk arbeidskraft eller av arbeidstakere fra EØS.

UDI opplyser at det for tiden kan ta opptil to måneder å få behandlet søknaden om faglærtillatelse. Ut fra tilgjengelig informasjon på nett er saksbehandlingstiden to måneder for UKs skilled worker visa, tre måneder for EUs Blue Card og fem måneder for Canadas Express Entry-system. Halvparten av søknadene til Australias Global Talent-program behandles innen 9 måneder, mens 90 prosent av søknadene er behandlet innen 10 måneder.

Regjeringen kan ikke se at de nevnte hurtigsporene har enklere vilkår eller fører til raskere innvilgelse av visum eller oppholdstillatelse enn det som gjelder for faglærtillatelse i Norge. Regjeringen vil følge opp Stortingets vedtak nr. 801 (2023-2024), men ser ikke behov for å utrede innføring av hurtigspor etter modell fra Canada, Australia, Storbritannia og EU.»

18. Stortinget ber regjeringen, i samarbeid med relevante kommuner og næringsliv, etablere et «prøvebosettingsprogram» rettet mot gründer- og vekstselskaper etter modell av Finlands «The 90 Day Finn Program».

Forslaget er forelagt næringsministeren, som har gitt følgende svar:
«Når gründer- og vekstselskaper rekrutterer kompetanse internasjonalt, vil den viktigste integreringen som regel skje på arbeidsplassen. Vi er ikke kjent med at det er et stort behov for offentlige virkemidler for å hjelpe bedriftene med å integrere høyt kvalifisert arbeidskraft.»

19. Stortinget ber regjeringen øke antall studieplasser innen IKT- og teknologifag med minimum 1 000 fra og med høsten 2025.

Forslaget er forelagt forsknings- og høyere utdanningsministeren, som har gitt følgende svar:

«I 2025 har regjeringen foreslått en rammebevilgning til universiteter og høyskoler på 46,4 milliarder kroner, fordelt med 44,1 milliarder kroner til statlige universiteter og høyskoler og 2,3 milliarder kroner til private høyskoler. Institusjonene er rammefinansierte, og de har selv ansvar for å dimensjonere utdanningstilbudene sine slik at tilbudene best mulig samsvarer med kompetansebehovet i samfunnet. I utsynsmeldingen pekes det på kompetanse som er nødvendig for et høyproduktivt og konkurransedyktig næringsliv, kompetanse som er nødvendig for å gjennomføre det grønne skiftet og kompetanse som er nødvendig for å ha gode velferdstjenester i hele landet. Et stort omfang av øremerkede plasser med svært spesifikke angivelser for benyttelse kan gjøre det vanskelig for institusjonene å innrette studietilbudet i tråd med skiftende behov i samfunnet.

Om det er mulig for utdanningsinstitusjonene å raskt opprette et betydelig antall nye studieplasser innenfor ulike utdanninger, avhenger også av forhold som tilgang på kvalifiserte søkere, lærekrefter, lokaler og infrastruktur.

I løpet av denne regjeringsperioden har vi tildelt midler til nye 100 studieplasser innenfor IKT. I budsjettforslaget for 2025 foreslår regjeringen midler til ytterligere 100 studieplasser.

Ved tildeling av midler til nye studieplasser legger Kunnskapsdepartementet til grunn varig økt opptakskapasitet, dvs. vedvarende årlige opptak av nye kull. Så lenge det økte opptaket videreføres, vil studentantallet og bevilgningsbehovet øke helt frem til de første studentene blir uteksaminert. Opptrappingseffekten avhenger derfor av varigheten på studiet. Det legges til grunn at det økte opptaket skjer i høstsemesteret, og tildelingen gjøres derfor med halvårseffekt det første året.

Utdanning i IKT tilbys som treårig bachelorutdanning, toårig masterutdanning eller femårig integrert masterutdanning. Å tildele midler til 1 000 nye treårige studieplasser innenfor IKT fra og med høsten 2025 har en budsjetteffekt på 71,3 millioner kroner i 2025. Fullt opptrappet i 2030 vil utgiftene over statsbudsjettet, inkludert resultatbasert uttelling og utgifter til utdanningsstøtte gjennom Lånekassen, være 687,5 millioner kroner. Tilsvarende vil tildeling av 1 000 nye toårige studieplasser innenfor IKT ha en budsjetteffekt på 71,3 millioner kroner i 2025 og 458,3 millioner kroner fullt opptrappet i 2029. En tildeling av 1 000 femårige studieplasser vil ha en budsjetteffekt på 71,3 millioner kroner i 2025 og 1,15 milliarder kroner fullt opptrappet i 2032.»

20. Stortinget ber regjeringen utrede en modell for midlertidig lavere inntektsskatt for utenlandske arbeidstakere med nødvendig spisskompetanse, for eksempel etter modell fra Nederland, der kvalifiserte «expats» får 30 pst. (27 pst. fra 2027) av sin lønn skattefritt, eller den svenske «expertskatt»-ordningen, der 25 pst. av lønn holdes utenfor skatteberegningen.

Norge har i dag en særskilt ordning for skattlegging av utenlandske arbeidstakere, den såkalte kildeskatteordningen. Ordningen gjør at skattytere med begrenset opphold kan

skattlegges med en fast bruttosats på 25 pst. Det er imidlertid flere kriterier knyttet til denne ordningen, blant annet at den kun gjelder for lønn under 670 000 kroner i 2024.

Hovedbegrunnelsen for ordningen var å gjøre det enklere for denne skattytergruppen å betale riktig skatt, da det å følge ordinære regler for denne gruppen kunne gi opphav til mange feil. Inntektsgrensen ble særlig begrunnet med at høye inntekter ikke skulle bli skattlagt spesielt gunstig og på den måten hindre at noen gruppe ville komme særlig godt ut.

Jeg kan ikke se at det er behov for å innføre særskilt gunstige skatteregler for utenlandske arbeidstakere med spisskompetanse. Det er ikke rimelig at utenlandske arbeidstakere med høye lønninger skal skattlegges betydelig lavere enn norske arbeidstakere i tilsvarende stillinger. Skattefordeler til særskilte grupper vil også bryte med de gode prinsippene for det norske skattesystemet, som bygger på at brede og solide skattegrunnlag gjør det mulig å holde skattesatsene relativt lave. Brede skattegrunnlag, med få unntak og særordninger, er også en forutsetning for å behandle skattytere likest mulig, og for at det progressive skattesystemet skal bidra til den tilsktede omfordelingen.

21. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å utvide fradragsretten for kostnader ved utdanning til også å gjelde for generell videreutdanning og spesialisering, og oppheve regelen om at kompetansepåfyll betalt av arbeidsgiver er å anse som skattepliktig inntekt dersom arbeidsforholdet har vart mindre enn ett år.

Jeg mener at mer og bedre kompetanse i norske bedrifter er et gode for både arbeidstaker og arbeidsgiver. Det ønsker en å stimulere til gjennom skattesystemet. I Hurdalsplattformen er det et overordnet mål for regjeringen å satse på arbeidsfolks kompetanse gjennom hele yrkeslivet.

Skattelovens utgangspunkt er at alle økonomiske fordeler vunnet ved arbeid, er skattepliktig for arbeidstakeren. Å få dekket ulike kostnader av arbeidsgiver, er som utgangspunkt en slik skattepliktig fordel. Men for å stimulere til kompetanseheving i norske bedrifter er det innført omfattende unntak fra skatteplikt for kostnader knyttet til utdanning. Da skattefritaket ble innført i 1999, vurderte en det slik at arbeidsgiverfinansiert utdanning i stor grad burde være skattefri, se Ot.prp. nr. 1 (1998-1999) kap. 13. Samtidig har det vært behov for å begrense fritaket noe. Det er gjort for å ivareta utgangspunktet om skatteplikt, og å redusere insentivene til å avlønne gjennom skattefrie naturalytelser.

I Finansdepartementets forskrift til skatteloven oppstilles det forholdsvis beskjedne vilkår for å få skattefritak for kostnader knyttet til utdanning. Vilkårene skal motvirke omgåelser, slik at ordningen ikke utnyttes i strid med formålet. For eksempel er vilkårene med på å demme opp for muligheten til skattefritt å finansiere barnas utdanning gjennom familiebedrifter. Videre må grensene for skattefrihet gis gjennom generelle regler som er like for alle, og kan ikke alene overlates til arbeidsgivers skjønn og betalingsvilje.

Det er likevel ikke slik at arbeidstakere som har vært ansatt i under ett år, blir skattlagt for utgifter til kompetanseheving på lik linje med lønnsinntekt. For utdanning med varighet under

to måneder kan arbeidsgiver skattefritt dekke en rekke utgifter for alle arbeidstakere. Det samme gjelder intern utdanning over to måneder. For ekstern utdanning med varighet over to måneder stilles det krav til at arbeidstakeren har jobbet i bedriften i minst ett år.

Ettårskravet for ekstern utdanning bidrar til at ordningen ikke utnyttes, f.eks. ved at en arbeidsgiver rekrutterer arbeidstakere i eller før studietiden, finansierer studier og avtaler bindingstid for en lengre arbeidsperiode etterpå.

Skattefritaket for ekstern utdanning under 20 måneders varighet er ment å treffe ansatte som har behov for å styrke sin kunnskap etter at de har fått noe arbeidserfaring. Bakgrunnen for reglene var blant annet at skattesystemet skal være med på å stimulere til og legge til rette for etter- og videreutdanning for partene i arbeidslivet, se Ot.prp. nr. 1 (1998-1999) punkt 13.3.1. For nødvendig opplæring av nyansatte i arbeidsrutiner, systemer mv. som er spesielt for arbeidsplassen, vil det ofte være interne kurs som er skattefri uansett lengde.

Å utvide fradragsretten ved å fjerne ettårskravet, vil være en utvidelse av ordningen i strid med det opprinnelige formålet. Det kan samtidig gi sterke insentiver til å avlønne gjennom en skattefri naturalytelse. Regjeringen mener gjeldende fradragsordning gir en fornuftig avgrensning og at det derfor ikke grunnlag for en utvidelse.

22. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om ytterligere forbedringer i opsjonsskatteordningen ut over det som følger av Stortingets vedtak nr. 800 (2023–2024).

I Prop. 1 LS (2024-2025) følger regjeringen opp anmodningsvedtak nr. 800 (2023-2024). For å oppfylle anmodningsvedtaket foreslås det at ordningen utvides til å omfatte selskaper som i inntektsåret før tildelingstidspunktet gjennomsnittlig hadde 150 årsverk eller færre og en balansesum på 200 mill. kroner eller lavere. Videre skal selskapet ikke være eldre enn 12 år i tildelingsåret. Øvrige vilkår, som for eksempel at selskapets samlede driftsinntekter i inntektsåret før tildelingstidspunktet var 80 mill. kroner eller mindre, beholdes som i gjeldende regler. Endringene må notifiseres til, og godkjennes av, EFTAs overvåkningsorgan (ESA) før de kan tre i kraft.

Det anslås at den utvidede ordningen vil omfatte om lag 58 pst. av selskapene i den aktuelle gruppen. Dette må derfor anses som en vid særordning. Jeg mener at de utvidelsene som allerede er foreslått, må tre i kraft og virke en stund, før det vurderes ytterligere justeringer. Jeg mener derfor at en ikke bør gå videre med en ytterligere utvidelse nå.

23. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en ny og forbedret ordning med skattefri fordel for ansattes medeierskap i egen bedrift.

Før 2022 kunne ansatte på nærmere vilkår gis en skattefri fordel i form av underkurs ved ansattes erverv av aksjer mv. i arbeidsgiverselskapet. Skattefritaket gjaldt bare hvis tilbudet

om aksjekjøp omfattet alle ansatte i selskapet. Den skattefrie fordelingen var begrenset til 25 pst. av aksjenes markedsverdi, men maksimalt 7 500 kroner per ansatt per inntektsår.

Denne ordningen ble avviklet med virkning fra og med inntektsåret 2022, i tråd med regjeringens forslag i Prop. 1 LS Tillegg 1 (2021-2022).

Selv om slike ordninger kan stimulere til at flere ansatte blir medeiere i arbeidsgiverselskapet, mener jeg fortsatt det er uheldig at avlønning i form av aksjer mv. skattefavoriseres fremfor ordinær kontantlønn. All avlønning bør skattlegges likt. Særlige hensyn kan likevel gjøre seg gjeldende blant oppstarts- og vekstselskaper. Oppstarts- og vekstselskaper som opplever mangefull kapitaltilgang og likviditet, kan ha problemer med å tilby konkurransedyktig lønn til ansatte enn mer etablerte selskaper. Blant annet for å avhjelpe dette, har regjeringen prioritert en mer omfattende ordning med skattefavorisering av opsjoner i oppstarts- og vekstselskaper. Denne ordningen er etter min mening mer målrettet enn en ordning med skattefri fordel for ansattes medeierskap i egen bedrift, og den er i tråd med regjeringens mål om at flere ansatte skal kunne ta del i verdiskapingen i oppstarts- og vekstselskap.

Opsjonsskatteordningen er foreslått utvidet i statsbudsjettet for 2025. Dette ble gjort for å følge opp Stortingets anmodningsvedtak. Som nevnt i min merknad til forslaget i punkt 22, mener jeg at den utvidede ordningen må få tid til å virke før det vurderes ytterligere endringer. Jeg mener derfor at det ikke bør fremmes forslag om ytterligere endringer i skattereglene for ansattes medeierskap nå.

24. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å avvikle ordningen med studieavgift for utenlandske studenter fra og med høsten 2025.

Forslaget er forelagt forsknings- og høyere utdanningsministeren, som har gitt følgende svar: «Stortinget vedtok å endre universitets- og høyskoleloven, jf. Prop. 68 L (2022–2023) og Innst. 378 L (2022–2023). Det innebærer at statlige universiteter og høyskoler skal kreve egenbetaling (studieavgift) fra studenter fra land utenfor EØS og Sveits, med visse unntak. For private universiteter og høyskoler som mottar statstilskudd, innebærer det at statlige tilskudd ikke skal kunne brukes til å dekke driftskostnader til utdanning for samme persongruppe.

Regjeringen mener at dette var et riktig grep. Frem til 2023 var Norge et av få land som tilbød gratis utdanning for alle internasjonale studenter. Samtidig må norske studenter i de fleste tilfeller betale studieavgift for å studere i land utenfor EØS. Det er et internasjonalt marked for høyere utdanning med høy betalingsvillighet for utdanning av høy kvalitet. Norske universitet og høyskoler har over lang tid arbeidet målrettet med høy internasjonal kvalitet i utdanningene. Regjeringen mener derfor at institusjonene kan rekruttere internasjonale studenter basert på kvaliteten i tilbudene, og ikke med grunnlag i at tilbudene er gratis. Å kreve studieavgifter på linje med det som er normalen internasjonalt, fører også til at institusjonene må fortsette arbeidet med kvalitetsutviklingen for å være attraktive for

internasjonale studenter. Som ventet, har innføringen av studieavgift ført til færre studenter fra land utenfor EØS. Dette frigjør kapasitet til å ta opp flere norske studenter og andre EØS-borgere. For øvrig mener regjeringen det vil være uheldig å avvike denne nye ordningen allerede etter kort tid. Norske universiteter og høyskoler bør få noe tid til å høste erfaringer med å konkurrere med andre land om å tiltrekke seg internasjonale studenter.

En eventuell reversering av lovendringen vil ikke i seg selv føre til endringer over statsbudsjettet. Dersom universiteter og høyskoler ikke lenger skal ta studieavgift fra tredjelandsstudenter, vil det påvirke deres muligheter til å øke sine samlede inntekter. I budsjettene for 2023 og 2024 og budsjettforslaget for 2025 er det til sammen trukket ut 322,6 millioner kroner fra rammebevilgningene til universiteter og høyskoler over kap. 260, postene 50 (statlige) og post 70 (private) knyttet til innføringen av studieavgift.»

25. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å oppheve det generelle forbudet mot inn- og utleie av arbeidskraft fra bemanningselskaper.

Forslaget er forelagt arbeids- og inkluderingsministeren, som har gitt følgende svar: «Det gjelder ikke noe generelt forbud mot innleie av arbeidskraft fra bemanningsforetak. Fra 1. januar 2023 ble det innført et forskriftsfestet forbud mot innleie til bygningsarbeid på byggeplasser i Oslo, Akershus, Østfold, Buskerud og Vestfold. Videre ble det strammet inn på adgangen til å leie inn fra bemanningsforetak, ved at adgangen til innleie når arbeidet er av «midlertidig karakter» ble opphevet. Det er likevel fastsatt enkelte unntak for helsepersonell og konsulenter/rådgivere. Det er fortsatt mulig å leie inn arbeidskraft fra bemanningsforetak i blant annet vikartilfeller og etter avtale med tillitsvalgte i tariffbundne bedrifter.»

26. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å øke rammene for FORNY-programmet under Forskningsrådet og styrke økosystemet for innovasjon gjennom å sikre finansiering og forutsigbarhet for inkubatorer, TTO-er, klynger og tidligfase - investeringsmiljøer.

Forslaget er forelagt næringsministeren, som har gitt følgende svar: «Dersom Stortinget ønsker å styrke ulike ordninger bør dette gjøres i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet.»

27. Stortinget ber regjeringen etablere en mini-katapultordning for å legge til rette for utvikling av prototyper og pilotproduksjoner rettet mot oppstarts- og vekstselskaper.

Forslaget er forelagt næringsministeren, som har gitt følgende svar: «Oppstartsmiljøer har forskjellige behov. Selv om noen kan ha behov for en mini-katapult, vil det trolig være en bedre idé å gi miljøene friheten til å velge de løsningene som passer best for dem gjennom eksisterende programmer. Noen inkubatorer og andre næringsmiljøer har for eksempel allerede etablert større eller mindre testfasiliteter for å legge til rette for blant andre oppstarts- og vekstselskaper. Det er disse miljøene som har best kjennskap til hvilke

behov bedriftene har. Staten støtter flere av miljøene gjennom blant annet inkubatorprogrammet.»

28. Stortinget ber regjeringen på egnet måte styrke innovasjonskompetanse, meritteringsordninger og synliggjøring/tilrettelegging for gründerskap som karrierevei for forskere og ph.d.-kandidater i akademia.

Forslaget er forelagt næringsministeren, som har gitt følgende svar:

«Omleggingen av støtten til kommersialisering av forskning ved universiteter og høyskoler gir universitetene større frihet og ansvar når det gjelder innovasjonsaktiviteter. I tillegg kan både master- og ph.d.-kandidater få støtte til gründerprosjekter gjennom StudENT-ordningen i Innovasjon Norge.»

29. Stortinget ber regjeringen utrede og eventuelt foreslå forbedringer i SkatteFunn-ordningen spesielt rettet mot gründer- og oppstartsbedrifter.

Hovedmålet med Skattefunn er å stimulere næringslivets egen FoU-innsats utover det som er bedriftsøkonomisk lønnsomt. FoU-investeringer kan ha positive eksterne effekter ved at andre enn bedriften som tar investeringsbeslutningen, kan ha nytte av resultatene.

Utgangspunktet bør være at FoU-investeringer innenfor Skattefunn-ordningen behandles likt, uavhengig av hva som kjennetegner bedriftene.

Jeg kan ikke se at det er behov for å utrede eller foreslå endringer i Skattefunn-ordningen rettet særskilt mot gründer- og oppstartsbedrifter. Skattefunn er en generell, rettighetsbasert ordning som i liten grad egner seg for å støtte en bestemt type selskap. Dersom en ønsker å støtte foretak i oppstartsfasen, er det trolig bedre å gjøre dette gjennom mer direkte, målrettede ordninger.

Representantene har ikke konkrete forslag til endringer i Skattefunn-ordningen rettet mot gründer- og oppstartsbedrifter. Endringer som for eksempel innføring av en egen sats, eller økt fradragss grunnlag for bedrifter som er nye brukere av ordningen, vil føre til nye avgrensninger som vil gjøre ordningen mer komplisert og byråkratisk. Muligheten for økt støtte dersom en kommer innenfor de nye avgrensningene, gir risiko for tilpasninger og omgåelser. For eksempel kan de samme personene bak et selskap opprette nye selskaper for å komme inn under ordningen som «nye brukere». En endring som innebærer at nye brukere får et høyere fradrag, vil kunne gi et økt behov for kontroll med ordningen, noe som vil være ressurskrevende.

På grunn av at Skattefunn innebærer statsstøtte, er ordningen meldt inn til ESA etter gruppeunntaket for støtte til FoU-prosjekter. Statsstøtteregelveket setter grenser for hvor mye støtte som kan gis, avhengig av type FoU og størrelse på foretaket. Innenfor Skattefunn-ordningen er maksimal *støtteintensitet* for FoU-prosjekter 25 pst. Ved utregningen av støtteintensiteten skal det tas hensyn til at støtten gjennom Skattefunn ikke er skattepliktig. Det innebærer at maksimal *fradragssats* i Skattefunn-ordningen, vil være 19,5 pst. Om en skal øke fradragssatsen for oppstartsbedrifter utover denne grensen, vil dette

føre til at støttemottakere får støtte utover tillatt støtteintensitet etter EØS-reglene. Dette innebærer at flere støttemottakere vil få avkortet støtten ned til tillatt støtteintensitet basert på individuelle beregninger av tillatt støtte for hvert enkelt prosjekt. Dette vil øke de administrative kostnadene ved ordningen.

30. Stortinget ber regjeringen realisere et økt hjemmemarked for oppstartsbedrifter gjennom enklere og forbedrede innovative offentlige innkjøpsordninger.

Forslaget er forelagt næringsministeren, som har gitt følgende svar:
«Nærings- og fiskeridepartementet jobber med et nytt anskaffelsesregelverk og tar sikte på å komme tilbake til Stortinget med et forslag.»

31. Stortinget ber regjeringen innføre kriterier i offentlige anskaffelser som gjør det enklere å velge løsninger fra sosiale entreprenører.

Forslaget er forelagt næringsministeren, som har gitt følgende svar:
«Mange steder er det et godt samarbeid mellom kommuner og sosiale entreprenører, der bl.a. kommuner kjøper tjenester som er viktige for samfunnet og den enkelte. Selv om sosiale entreprenører kan bidra på mange områder, er det uklart hvilke kriterier man skulle innført og hvilke eventuelle negative konsekvenser det kunne fått for anskaffelsesprosessen.»

32. Stortinget ber regjeringen på egnet måte iverksette kompetansehevingsprogrammer for å styrke bestillerkompetansen i offentlig sektor når det gjelder anskaffelser knyttet til digitaliseringer og nye innovative løsninger.

Forslaget er forelagt næringsministeren, som har gitt følgende svar:
«DFØ er regjeringens fagorgan for offentlige anskaffelser. DFØ utvikler veiledning og kompetansehevingstiltak rettet mot offentlige oppdragsgivere også innenfor innovative offentlige anskaffelser og bidrar til å styrke bestillerkompetanse i offentlig sektor. DFØ ved Markedsplassen for skytjenester (MPS) tilrettelegger for at offentlig sektor skal være ledende i digitalisering og bruk av innovative løsninger gjennom anskaffelse og bruk av skytjenester.»

33. Stortinget ber regjeringen gjeninnføre StartOff-ordningen.

Forslaget er forelagt næringsministeren, som har gitt følgende svar:
«Det kan være av stor verdi å koble oppstartsbedrifter og offentlige innkjøpere. Regjeringen jobber med å finne gode løsninger og vil komme tilbake til Stortinget med hvordan det vil følges opp.»

34. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å øke kompensasjonsgraden i sykepengeordningen for selvstendig næringsdrivende.

Forslaget er forelagt arbeids- og inkluderingsministeren, som har gitt følgende svar:

«Selvstendig næringsdrivende har mange av de samme rettighetene i folketrygdloven som arbeidstakere, men med enkelte forskjeller som det er gode grunner for. Rettighetene, herunder sykepengerrettighetene, ved ulike tilknytningsformer til arbeidslivet henger sammen med skatteinnbetalingene. Selvstendig næringsdrivende har en lavere samlet skatteinnbetaling enn arbeidstakere og frilansere. Arbeidstakere og frilansere betaler samlet sett 21,9 prosent i skatteinnbetalinger (trygdeavgift og arbeidsgiveravgift), mens selvstendige næringsdrivende betaler 11,0 prosent (kun trygdeavgift). Analysen Skatteregler og velferdsordninger for selvstendige fra Proba Samfunnsanalyse fra 2016, viser at selvstendig næringsdrivende kom bedre ut enn arbeidstakere når man ser utbetalingene til sosiale ordninger opp mot skattebelastningen. Dekningsgraden i sykepengeordningen for selvstendige er også økt i etterkant av denne analysen, fra 65 til 75 prosent i 2017 og ytterligere til 80 prosent i 2019.

Ordningene er også innrettet i lys av at det å drive næringsvirksomhet anses å være mer fleksibelt enn å være lønnsinntakere. For mange er denne fleksibiliteten en viktig motivasjon bak valget om å jobbe som selvstendig næringsdrivende, og det vil variere i hvilken grad man har behov for inntektssikring ved sykdom. Selvstendig næringsdrivende har i større grad mulighet til å flytte på og tilpasse oppdragene, slik at det å bli syk en periode ikke nødvendigvis trenger å gå ut over arbeidet eller medføre tapt inntekt. Mulighetene til å gjøre slike tilpasninger vil likevel variere mellom ulike personer og ulike bransjer. Næringsvirksomhet gir ofte også mulighet for større gevinst enn i et vanlig arbeidstakerforhold. Dette er også viktig for mange i valget av tilknytningsform.

Samtidig innebærer det å være selvstendig næringsdrivende at man påtar seg en større økonomisk usikkerhet. De ulike organisasjonsformene gir likevel ulik grad av forpliktelser og risiko. De som ønsker å drive næringsvirksomhet med lavere risiko kan opprette et aksjeselskap (AS) og ansette seg selv. Som selvstendig næringsdrivende ansatt i eget AS, har man rett til sykepenger med 100 prosent kompensasjon fra dag 17, på lik linje med arbeidstakere og frilansere. Forsikringsordninger i Arbeids- og velferdsetaten gjør det også mulig å få dekket sykepenger i arbeidsgiverperioden, eller å få økt kompensasjonsgraden til 100 prosent, mot at man betaler en premie. Det gir muligheter for større forutsigbarhet og tryggere rammer, for dem som ønsker det. Departementet vurderer nå innretningen av forsikringsordningene for tilleggssykepenger, blant annet på bakgrunn av rapporten Selvstendig og trygg – evaluering av de individuelle forsikringsordningene for selvstendige og frilansere i folketrygden fra Vista Analyse (2023/12).

Regjeringens vurdering er at de sosiale ordningene til selvstendig næringsdrivende samlet sett er gode, og vil ikke på nåværende tidspunkt foreslå endringer i kompensasjonsgraden i sykepengeordningen for gruppen. Regjeringen arbeider med å vurdere utvalgte problemstillinger, herunder tiltak for bedre informasjon, veiledning og forvaltning, knyttet til selvstendig næringsdrivende og frilanseres rettigheter. Arbeidet som pågår, må blant annet ses i sammenheng med oppfølging av anmodningsvedtak 456 (2021–2022) og 56 (2022–2023) om forbedringer i de sosiale ordningene for disse to gruppene. I Prop. 1 S (2024–2025) for Arbeids- og inkluderingsdepartementet er det foreslått at regjeringen kommer

tilbake til Stortinget med en nærmere utredning og vurdering i forbindelse med Prop. 1 S for 2026.»

35. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gi selvstendig næringsdrivende rett til stønad i forbindelse med barns sykdom i inntil 10 dager per år.

Forslaget er forelagt arbeids- og inkluderingsministeren, som har gitt følgende svar:

«Selvstendig næringsdrivende har i utgangspunktet samme rett til stønader fra folketrygden i forbindelse med barns sykdom som arbeidstakere. De aktuelle stønadene er omsorgspenger (sykt-barn-dager), pleiepenger og opplæringspenger.

Omsorgspenger gis til yrkesaktive personer med omsorg for barn som må være borte fra arbeidet fordi barnet eller barnepasser er syk eller skal til lege el. Det gis opptil ti stønadsdager for hvert kalenderår for inntil to barn, og 15 stønadsdager for mer enn to barn. Antallet stønadsdager doubles ved aleneomsorg, og det gis ytterligere ti stønadsdager når barnet er kronisk sykt, langvarig sykt eller funksjonshemmet og det er markert større risiko for fravær fra arbeidet. Omsorgspenger fra folketrygden til selvstendig næringsdrivende, ytes først etter utløpet av en ventetid på ti dager. Det henger sammen med at det er arbeidsgiver som dekker de ti første dagene for arbeidstakere, og selvstendig næringsdrivende er ansett å være sin egen arbeidsgiver. En selvstendig næringsdrivende kan likevel opprette et aksjeselskap (AS) og ansette seg selv. Da vil vedkommende få samme rettigheter som arbeidstakere, dvs. ingen ventetid. Dersom den selvstendig næringsdrivende bare har omsorg for et kronisk eller langvarig sykt eller funksjonshemmet barn over 12 år, ytes omsorgspenger likevel fra og med første fraværsdag også til dem.

Pleiepenger gis til yrkesaktive personer med omsorg for barn under 18 år som har behov for kontinuerlig tilsyn og pleie på grunn av sykdom eller skade, og personen derfor må være borte fra jobb. Pleiepenger gis fra første dokumenterte fraværsdag, også for selvstendig næringsdrivende.

Opplæringspenger gis til yrkesaktive personer som gjennomgår opplæring ved godkjent helseinstitusjon eller foreldrekurs ved offentlig spesialpedagogisk kompetansesenter, for å kunne ta seg av og behandle et funksjonshemmet eller langvarig sykt barn. Opplæringspenger gis fra første dokumenterte fraværsdag og så lenge opplæringen pågår, også for selvstendig næringsdrivende.

Stønadene i forbindelse med barns sykdom beregnes etter de samme reglene som sykepenger fra folketrygden. Likevel gis stønadene med 100 prosent av beregningsgrunnlaget inntil seks ganger grunnbeløpet (6 G) også for selvstendig næringsdrivende.

Som redegjort for under svaret til forslag 34 vurderer regjeringen at de sosiale ordningene til selvstendig næringsdrivende samlet sett er gode og vil derfor ikke på nåværende tidspunkt foreslå endringer i reglene for omsorgspenger.»

36. Stortinget ber regjeringen fremme forslag som gir selvstendig næringsdrivende sterkere rettigheter til inntektssikring, blant annet forslag om å utvide perioden selvstendig næringsdrivende beholder opptjente rettigheter til dagpenger ved overgang fra lønnet arbeid til egen virksomhet.

Forslaget er forelagt arbeids- og inkluderingsministeren, som har gitt følgende svar: «Dagpengene gir midlertidig inntektssikring til arbeidstakere som har tapt arbeidsinntekt som følge av arbeidsløshet. Personer som ikke har vært ansatt som arbeidstaker og hatt arbeidsinntekt (lønn), har som hovedregel ikke rett til dagpenger.

Arbeidsløse som er innvilget dagpenger, kan etter søknad, på visse vilkår få beholde dagpengene under etablering av egen næringsvirksomhet i inntil ett år. I denne perioden er dagpengemottakeren unntatt fra sentrale vilkår i dagpengeordningen, bl.a. fra kravet om å være «reell arbeidssøker» og om minst 50 prosent tap av arbeidstid. Dette innebærer at dagpengene i praksis fungerer som en ren tilskuddsordning for etablerere.

Forslaget forstås som et forslag om en ny særregel for denne gruppen hvor de kan søke om å fryse dagpengeretten i en periode. Det vil si at den arbeidsinntekten de hadde de siste 12, eventuelt 36 månedene før de startet næringsvirksomheten, fortsatt vil kunne gi samme opptjening til dagpenger, selv om de har drevet næringsvirksomhet i f.eks. to år. En særordning som gir mulighet til å fryse dagpengeretten på denne måten, vil ikke være i tråd med intensjonen bak dagpengeordningen. Dagpengene har som formål å sikre inntekt for arbeidstakere som har tapt inntekt på grunn av arbeidsløshet, og som nylig har vært i arbeid. Det bør ikke være et mål for staten å sikre selvstendig næringsdrivende inntekt gjennom dagpengeordningen dersom etablering mislykkes.

Selvstendig næringsdrivende har mange av de samme rettighetene i folketrygdloven som arbeidstakere, selv om det er noen forskjeller. Et godt sosialt sikkerhetsnett hjelper folk gjennom omstillinger og gjør det mulig for enkeltpersoner å ta risiko som gründere. De gode ordningene vi har i Norge er et fortrinn for norske gründere. Det bør imidlertid ikke være et mål å likestille sosiale rettigheter for selvstendig næringsdrivende med rettighetene for arbeidstakere. Støtteordninger rettet mot næringsvirksomhet kan ikke ha samme omfang som ordninger for ordinært ansatte. Selvstendig næringsdrivende søker å oppnå høyere inntjening enn hva de kunne fått som lønnstaker, men må samtidig stå overfor en noe høyere risiko enn ordinært ansatte. De kan imidlertid redusere denne risikoen enten ved tilleggsforsikring i folketrygden eller ved å kjøpe forsikringer i markedet. Se også omtale under forslag 34. og 35.»

37. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å styrke pensjonsspareordningen for selvstendig næringsdrivende slik at det gis fradrag for inntekter inntil 12 G.

I henhold til loven om obligatorisk tjenestepensjon (OTP-loven) er de fleste private virksomheter pålagt å ha en pensjonsordning for sine ansatte. Etter innføringen av «pensjon

fra første krone» i 2022, er minimumskravet for sparing i private tjenestepensjonsordninger satt til 2 pst. av lønnen opp til 12 G, jf. Prop. 223 L (2020–2021) og Innst. 51 L (2021–2022). Tidligere kunne arbeidsgivere velge om de ville inkludere lønn under 1 G i pensjonsopptjeningen. Etter lovendringen kan arbeidsgivere spare opptil 7 pst. av lønnen opp til 7,1 G, med mulighet for et tillegg på opptil 18,1 pst. av lønnen mellom 7,1 G og 12 G.

Selvstendig næringsdrivende, personlige deltakere i selskaper med deltakerfastsetting, ansatte eiere av aksjeselskaper eller allmennaksjeselskaper, samt frilansere, er ikke omfattet av OTP-loven. De kan imidlertid opprette en skattefavorisert innskuddsordning på frivillig basis i henhold til innskuddspensjonsloven § 2-3. Skatteloven § 6-46 fjerde ledd gir inntektsfradrag for pensjonsinnskudd til slike ordninger. Grensen for inntektsfradrag for slike innskudd er 7 pst. av beregnet personinntekt fra næring, godtgjørelse til deltaker for arbeidsinnsats i selskap med deltakerfastsetting eller lønn inntil 12 G, jf. lov om innskuddspensjon § 2-3 andre ledd. Fra inntektsåret 2023 har selvstendig næringsdrivende mv. og frilansere mulighet til å spare til pensjon gjennom skattefavorisert sparing fra første krone, jf. Prop. 1 LS (2022–2023).

Lov om innskuddspensjon § 2-3 andre ledd gir altså selvstendig næringsdrivende mulighet til skattefavorisert sparing for inntekter inntil 12 G. Det er derfor uklart hvordan representantene mener pensjonssparingsordningen for selvstendig næringsdrivende skal styrkes.

38. Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endrede regler for rett til foreldrepermisjon for enkeltpersonforetak/gründere slik at gründere som tar ut lite eller ingen lønn fra foretaket i oppstartsperioden, for eksempel de første tre eller fem årene, har rett på foreldrepermisjon.

Forslaget er forelagt barne- og familieministeren, som har gitt følgende svar:
«Alle foreldre vil ha mulighet til å opptjene seg rett til foreldrepenger gjennom yrkesaktivitet som gir pensjonsgivende inntekt, slik regelverket er utformet i dag. Rett til foreldrepenger forutsetter pensjonsgivende inntekt i minst 6 av de siste 10 månedene, og at forelderens har et grunnlag som utgjør halvparten av grunnbeløpet. Per 1. mai 2024 er det dermed tilstrekkelig med 62 014 kroner som beregningsgrunnlag for å ha rett til foreldrepenger.

Foreldrepenger beregnes etter de samme reglene som for sykepenger, både for selvstendig næringsdrivende og arbeidstakere. Et grunnprinsipp i foreldrepengeregelverket er videre at ytelsen kompenserer for bortfall av arbeidsinntekt. Dersom det skal åpnes for å beregne foreldrepenger til personer som av ulike grunner ikke har hatt inntekt, vil det kreve en større og generell utredning. Å gi et unntak fra sykepengegrunnlaget for en spesifikk gruppe er ikke utredet. Unntak vil komplisere regelverket.

Når det gjelder opptjeningsrett, er det ikke et krav til minstenivå på den månedlige pensjonsgivende inntekten for at måneden skal regnes med som en måned med inntekt. Det er heller ikke krav til at personen har vært i arbeid hele måneden for at måneden skal kunne regnes med. Det er videre ikke krav til at yrkesaktiviteten har gitt pensjonsgivende inntekt i

alle dagene personen har vært i arbeid. Arbeids- og velferdsdirektoratet opplyser at Arbeids- og velferdsetaten (NAV) foretar en totalvurdering av yrkesaktivitet i løpet av opptjeningsperioden for selvstendige næringsdrivende som ikke kan dokumentere pensjonsgivende inntekt i opptjeningsperioden. Det vurderes da om driften i virksomheten egner seg til å skape inntekt. Det er derfor i dagens regelverk allerede åpning for at gründere kan få utbetalt foreldrepenger etter en totalvurdering, dersom de øvrige vilkårene er oppfylt.

Hvis opptjeningsgrunnlaget er lavere enn 62 014 kroner, kan en forelder komme i en situasjon hvor vedkommende ikke oppfyller kravet om pensjonsgivende inntekt i minst 6 av disse 10 månedene. I et slikt tilfelle vil man kunne ha rett til engangsstønad ved fødsel og adopsjon. Engangsstønaden utgjør 92 648 kroner per 1. januar 2024. Dersom det er en utfordring for gründere og andre i nystartet selvstendig virksomhet å ha fravær fra virksomheten, så viser vil til at foreldrepengene kan tas ut gradert i kombinasjon med arbeid.»

39. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre innbetalingstidspunktet for forskuddstrekk for selvstendig næringsdrivende slik at det skjer etterskuddsvis per kvartal.

For å redusere risikoen for tapte skatteinntekter er det et prinsipp at skatt skal betales samtidig med opptjeningen av inntekten. For selvstendig næringsdrivende ivaretas dette prinsippet ved at de betaler forskuddsskatt i fire terminer i løpet av inntektsåret.

Fra 1. januar 2023 ble reglene om forfall for forskuddsskatten endret. Tidligere forfalt andre og fjerde termin midtveis i terminen, mens første og tredje termin forfalt den siste måneden før terminen utløp. Med de nye reglene forfaller forskuddsskatten for alle terminer den siste måneden før terminen utløper. Dette sikrer at inntekten i større grad er opptjent når skatten forfaller til betaling.

Forskuddsskatten for de fire terminene blir fastsatt til det beløp som skatten ventes å ville utgjøre for vedkommende år. For å få riktig forskuddsskatt kan den skattepliktige selv oppdatere skattekortet sitt.

På bakgrunn av det ovenstående mener jeg det ikke bør fremmes forslag om ytterligere utsettelse av forfall for forskuddsskatten.

40. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en ordning med et minstefradrag i skattesystemet for enkeltpersonsforetak som et alternativ til å kreve fradrag for faktiske kostnader.

Krav om minstefradrag for næringsdrivende i enkeltpersonforetak har tidligere blant annet vært begrunnet i likebehandling med lønnstakere og forenklingshensyn. Disse hensynene lar seg i begrenset grad oppfylle gjennom et slikt forslag.

Lønnstakere får et minstefradrag som sjablonmessig er ment å dekke alle kostnadene som lønnstakere har knyttet til arbeidet. I 2024 gis minstefradrag til personer med lønns-, trygde- og pensjonsinntekt med 46 pst. til en øvre grense på 104 450 kroner. Skattyter kan kreve fradrag uavhengig av hvor store de faktiske fradragsberettigede kostnadene knyttet til inntekten er. Over tid har minstefradraget også fått en fordelingspolitisk begrunnelse. Lønnstakere flest har neppe utgifter opp mot 104 450 kroner knyttet til opptjening av inntekten i tillegg til utgifter det gis eget fradrag for (reisefradrag, fagforeningsfradrag mv.). Men dersom de faktiske kostnadene overstiger minstefradraget, kan skattyter i stedet kreve fradrag for disse.

Selvstendig næringsdrivende gis fradrag for faktiske kostnader, og får ikke minstefradrag i næringsinntekt. På den annen side kan selvstendige næringsdrivende trekke fra kostnadene både ved beregning av alminnelig inntekt og personinntekt. Det betyr at skatteverdien av kostnadsfradraget er høyere enn for lønnstakere (inntil 50,6 pst. for næringsdrivende og 22 pst. for lønnstakere). Mange næringsdrivende har lønns- eller pensjonsinntekter i tillegg til næringsinntekten og har dermed krav på minstefradrag etter dagens regler.

Skattegrunnlagene for lønnstakere (med lønnsinntekt og kapitalinntekt) skiller seg fra skattegrunnlagene for selvstendig næringsdrivende. Selvstendig næringsdrivende har generelt ikke lønnsinntekt fra egen virksomhet, men får beregnet en personinntekt, som dels kan avspeile egen arbeidsinnsats, og dels kapitalavkastning utover skjermingsfradraget. Ved utforming av et eventuelt minstefradrag for selvstendig næringsdrivende må en ta stilling til hvilket inntektsbegrep som skulle ligge til grunn for beregning av størrelsen på minstefradraget, og hvilke typer inntekter minstefradraget skulle komme til fradrag i. Dette leder til flere beregningstekniske utfordringer.

Næringsdrivende har ulike kostnader knyttet til driften som arbeidstakere normalt ikke har. Disse vil som oftest ha et større omfang enn for arbeidstakere, og de kan variere mye mellom ulike virksomheter og fra et år til et annet. I tillegg kan en næringsdrivende til en viss grad påvirke når kostnader pådras og dermed når skattemessig fradrag kan kreves. Lønnstakere har ikke tilsvarende tilpasningsmuligheter.

Samlet tilsier dette at lønnstakere og næringsdrivende i enkeltpersonforetak ikke er i en direkte sammenlignbar situasjon. Det er dermed vanskelig å oppnå likebehandling av de to gruppene ved utformingen av et minstefradrag.

De siste årene har det vært en veksling fra minstefradrag til personfradrag. Personfradraget gis som et likt kronebeløp i alle typer inntekter. Selvstendig næringsdrivende som kun har kapital- og næringsinntekter, kommer særlig godt ut av denne vekslingen. Ettersom denne gruppen får fradrag for faktiske kostnader og ikke får minstefradrag, drar de nytte av hele økningen i personfradraget.

Et minstefradrag for selvstendig næringsdrivende kan utformes på ulike måter. En kunne sett for seg at minstefradraget ble beregnet med utgangspunkt i brutto driftsinntekter og kunne

velges fremfor fradrag for faktiske kostnader. Næringsdrivende som kan vise til høyere kostnader enn øvre beløpsgrense i minstefradraget, ville få fradrag for disse kostnadene.

En næringsdrivende som da har kostnader under den øvre beløpsgrensen for minstefradraget, vil få lavere beregnet personinntekt enn om hen hadde fått fradrag for faktiske kostnader. Lavere personinntekt ville i slike tilfeller medført lavere trygdeavgift og trinnskatt, og skatteverdien av minstefradraget ville blitt høyere enn minstefradraget for lønnstakere.

For næringsdrivende med høyere kostnader enn minstefradraget vil det fortsatt lønne seg å kreve fradrag for faktiske kostnader. Dette leder til en forskjellsbehandling innad i gruppen av selvstendig næringsdrivende som fremstår ubegrunnet.

Krav om minstefradrag for næringsdrivende har også vært begrunnet med hensynet til å gjøre beskatningen enklere. Skatteberegningen av små næringsdrivende er vesentlig mer ressurskrevende enn skatteberegningen av lønnstakere. Et standardisert minstefradrag i stedet for fradragsføring av faktiske kostnader vil derfor kunne gi en effektiviseringsgevinst for skattemyndighetene. Samtidig er det argumentert med at skattyterne vil oppnå besparelser ved at de ikke lenger må dokumentere og redegjøre for en rekke småkostnader. En eventuell samordning av minstefradrag hos skattytere med både lønnsinntekt og næringsinntekt vil komplisere regelverket og gjøre praktiseringen av et minstefradrag for selvstendig næringsdrivende mer krevende.

Alle som driver virksomhet og har plikt til å levere skattemelding, er bokføringspliktige. Bokføringsplikten innebærer at den næringsdrivende må føre regnskap over og ta vare på dokumentasjon av inntekter og kostnader. Et minstefradrag for næringsdrivende vil ikke frita den næringsdrivende fra disse pliktene, og vil dermed begrense forenklingseffekten av et slikt fradrag.

Etablering av minstefradrag for selvstendig næringsdrivende vil komplisere regelverket både for skattyter og Skatteetaten. Basert på det ovennevnte mener jeg det ikke bør fremmes forslag om minstefradrag for selvstendig næringsdrivende.

41. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å øke omsetningsgrensen for rett til årlig innberetning av mva. fra én til tre mill. kroner, og redusere antall innbetalingsterminer for SMB-bedrifter.

Skattemelding for merverdiavgift skal leveres periodevis. Hovedregelen er perioder på to måneder, det vil si at det skal leveres seks skattemeldinger i løpet av et år. Et unntak fra dette gjelder dersom merverdiavgiftspliktig omsetning og uttak i løpet av et kalenderår ikke overstiger en million kroner. I slike tilfeller kan skattemyndighetene samtykke i at skattemelding for merverdiavgift skal leveres én gang i året. Fristen for slik levering er 10. mars i påfølgende år.

Årlig skattemelding for merverdiavgift gir lengre kredittid for innbetalingen av merverdiavgift. Det medfører en økt fare for at merverdiavgiften ikke blir innbetalt. Det gjelder både for virksomheter som kommer i økonomiske vanskeligheter, og for virksomheter som bevisst forsøker å utnytte systemet. Skatteetaten har observert svindelforsøk fra virksomheter med årstermin. En bør ikke legge opp til regelendringer som gjør det enklere for kriminelle å utnytte systemet og som vanskeliggjør myndighetenes kontrollarbeid. I den forbindelse er det grunn til å minne om den senere tidens medieoppslag om svindel blant annet innenfor merverdiavgiftssystemet.

Videre er det grunn til å tro at forenklingsgevinstene ved årstermin har blitt mindre siden ordningen ble innført i 2001. Det skyldes den teknologiske utviklingen, der regnskapsføring i dag skjer ved hjelp av systemer som kommuniserer med skatteetatens elektroniske mottaksløsninger. Det er derfor enkelt å levere skattemelding for merverdiavgift. Statistikken over antallet som benytter seg av årstermin synes å bekrefte dette, med en nedgang på om lag seks prosentpoeng i perioden 2015 til 2023 (fra om lag 17 pst. av totalt antall registrerte i 2015 til om lag 11 pst. av totalt antall registrerte i 2023).

På denne bakgrunnen vil jeg fraråde økt omsetningsgrense for retten til årstermin for merverdiavgift, og jeg vil også fraråde å redusere antallet innbetalingsterminer for SMB-bedrifter.

42. Stortinget ber regjeringen utarbeide en ny og oppdatert handlingsplan for kvinnelige gründere.

Forslaget er forelagt næringsministeren, som har gitt følgende svar:
«Regjeringen satser på kvinnelige gründere og det er et eget kapittel om kvinnelig entreprenørskap i stortingsmeldingen om gründere og oppstartsselskaper.»

43. Stortinget ber regjeringen på egnet måte stille krav om innsyn/transparens for andel tildelinger/kapital som går til kvinnelige gründere gjennom statlige ordninger og virkemidler, inkludert statlige venturekapitalfond.

Forslaget er forelagt næringsministeren, som har gitt følgende svar:
«Stortingsmeldingen om gründere ser blant annet på kvinnelige gründeres bruk av virkemiddelapparatet. Nærings- og fiskeridepartementet har de senere år gitt en rekke oppdrag til aktørene i virkemiddelapparatet for mer systematiske kartlegginger og tiltak for økt bevissthet for å få flere kvinner til å søke og vinne fram i virkemiddelapparatet og følger opp med ytterligere tiltak i meldingen.»

44. Stortinget ber regjeringen teste ut ordninger med egne andeler/øremerkede midler rettet mot kvinnelige gründere.

Forslaget er forelagt næringsministeren, som har gitt følgende svar:

«Det har i perioder vært egne ordninger rettet mot kvinnelige gründere. Erfaringen med slike ordninger tilsier at de ofte blir små, sammenlignet med de ordinære ordningene, og at mobilisering av flere kvinnelige gründere inn mot de brede ordningene har bedre effekt. I forslaget til statsbudsjett for 2025 foreslo regjeringen å styrke gründerordningene i Innovasjon Norge med 52 millioner kroner i 2025, med en særlig oppmerksomhet mot kvinnelige gründere.»

45. Stortinget ber regjeringen legge til rette for at førstelinjetjenesten til gründere styrkes, og at man har en tydelig målsetting om i størst mulig grad å sørge for et sømløst virkemiddelapparat for gründere på tvers av forvaltningsnivåer. Herunder bes regjeringen samle ulike offentlige portaler og initiativ rettet mot gründere, slik som Altinns «Starte og drive bedrift», Innovasjon Norges «Én vei inn» og DFØs «Tilskudd.no», på et felles sted.

Forslaget er forelagt næringsministeren, som har gitt følgende svar:

«Ansvaret for førstelinjetjenesten skal være tilpasset det lokale næringslivet og ansvaret ligger hos kommunene. Nærings- og fiskeridepartementet jobber systematisk med forenkling og vurderer hvilke aktører og tjenester det er nyttig å se i sammenheng. Gjennom «Én vei inn» kan brukerne få rask avklaring og veiledning til videre kontakt med virkemiddelapparatet.»

46. Stortinget ber regjeringen fremme forslag for å forenkle og avbyråkratisere arbeidsmiljøloven. En slik forenkling må sikre mer fleksibilitet, større adgang til midlertidige ansettelser og færre reguleringer for bedrifter med mindre enn 10 ansatte.

Forslaget er forelagt arbeids- og inkluderingsministeren, som har gitt følgende svar:

«Regjeringen vil legge til rette for et trygt, seriøst og organisert arbeidsliv der hele og faste stillinger er hovedregelen. Midlertidige ansettelser og andre former for løsere tilknytning til arbeid bidrar til å skape økte forskjeller i arbeidslivet og innebærer større grad av utrygghet for de som har slike stillinger. Regjeringens syn er at midlertidige ansettelser bør begrenses til å være et supplement for å dekke midlertidige behov. Derfor er det i dag adgang til å ansette midlertidig i de tilfellene hvor det foreligger et slikt behov, slik som ved arbeidet av midlertidig karakter, vikartilfeller mv. Den tidligere adgangen til å ansette midlertidig på generelt grunnlag skilte seg fra de øvrige grunnlagene til å ansette midlertidig, ved at den ikke oppstilte et krav om særskilt begrunnelse for å kunne ansette midlertidig. Regjeringens syn er at den tidligere generelle adgangen var i strid med lovens sentrale prinsipp om faste ansettelser, og ble derfor fjernet.

Når det gjelder reguleringer for bedrifter med mindre enn 10 ansatte har regjeringen styrket verneombudsordningen ved at den også skal gjelde for virksomheter som har minst fem ansatte. Verneombudsordningen er viktig for å ivareta arbeidstakernes medvirkning i virksomhetenes arbeidsmiljøarbeid. Kartlegginger har vist at ordningen med verneombud er lite utbredt i virksomheter med under ti ansatte, særlig i virksomheter som ikke er omfattet av tariffavtaler. Også disse vil kunne ha behov for formelle ordninger som kan løse arbeidsmiljø-

og sikkerhetsmessige utfordringer på arbeidsplassen. Det er likevel fortsatt mulig for virksomheter med færre enn fem arbeidstakere å avtale en annen ordning, herunder at det ikke skal være verneombud ved virksomheten.»

47. Stortinget ber regjeringen på egnet måte bidra til økte åpningstider på veiledningstjenester hos relevante etater som Foretaksregisteret og Skatteetaten for å forbedre veiledning og støtte til næringsdrivende.

Åpningstider er bare ett av flere tiltak som kan forbedre veiledning og støtte til næringsdrivende. Skatteetaten har stor oppmerksomhet på å forenkle digitale prosesser og gjennom det redusere behovet for å henvende seg til etaten. Dette gjøres gjennom utvikling av gode selvbetjeningsløsninger og god informasjon. Selvbetjening i innloggede digitale tjenester er tidseffektivt og døgnåpent for næringslivet. Det samme er det å levere tjenester i «økosystemet», for eksempel via bedriftenes regnskapssystemer. Målet er å øke tilgjengeligheten for alle brukere, gjennom mindre kødannelse inn til kundesentrene i etaten.

Skatteetaten vurderer kontinuerlig om etatens nettsider kan utvikles med flere veiledningstjenester og kalkulatorer som kan hjelpe brukerne. Utviklingen av KI-teknologi kan også legge til rette for bedre «chatbots», og etaten utforsker denne teknologien med tanke på mulig fremtidig bruk av innloggede chatløsninger, som med et godt datagrunnlag kan svare kvalitativt godt på flere henvendelser enn veilederne kan i dag. Forenkling for næringslivet er også et viktig fokus i etatens store IT-utviklingsprosjekter, herunder i arbeidet med «Fremtidens innkreving». Nåverdien av næringslivets gevinster som følge av dette prosjektet er anslått til over 4,5 mrd. kroner.

Skatteetaten vurderer lav ventetid og effektiv håndtering av de henvendelsene som kommer inn som viktigere for brukeropplevelsen enn utvidete åpningstider. Det er utfordrende og kostbart for næringslivet å måtte vente på svar i åpningstidene, uavhengig av når det er åpent. Etaten har nylig igangsatt et prosjekt som skal arbeide med kvalitet og styring i førstelinjen i Skatteetaten, hvor blant annet endrede åpningstider i skattemeldingsperioden er av tiltakene som skal vurderes.

Skatteetaten har også egne nettsider for nye næringsdrivende, med relevant informasjon og kurs som er filmet og digitalisert, slik at alle som ønsker det, kan se de når det måtte passe. Disse sidene og kursene får gode tilbakemeldinger fra brukerne.

Jeg mener på denne bakgrunn at en ikke bør gå videre med forslaget om utvidete åpningstider. Jeg viser samtidig til at temaet er en del av styringsdialogen med Skatteetaten, hvor blant annet «tilgjengelighet for brukerne» er et prioritert tiltak i etatens tildelingsbrev for 2024.

48. Stortinget ber regjeringen fremme forslag til forenklinger i aksjeloven generelt og prosesser rundt aksjekjøp, utbytteutdelinger og transaksjoner mellom nærstående, rettet mot små foretak spesielt.

Forslaget er forelagt næringsministeren, som har gitt følgende svar:
«Gode regler som er enkle å forstå er viktig for alle selskaper. Nærings- og fiskeridepartementet jobber derfor løpende med forenklinger i aksjeloven.»

49. Stortinget ber regjeringen utrede hvordan ideelle virksomheter, som ikke er skattepliktige, kan få tilgang til Innovasjon Norges virkemidler for hjelp til omstilling og utvikling.

Forslaget er forelagt næringsministeren, som har gitt følgende svar:
«Formålet med Innovasjon Norges virksomhet er å realisere verdiskapende næringsutvikling i hele landet. Alle virksomheter som faller inn under målet kan søke. I tillegg finnes det en rekke egne tilskuddsordninger for frivillige og ideelle virksomheter.»

50. Stortinget ber regjeringen etablere regulatoriske sandkasser til testing av ny teknologi som utfordrer eksisterende regelverk, gjerne samlokalisert med næringshager, klynger eller katapulter.

Forslaget er forelagt næringsministeren, som har gitt følgende svar:
«Regulatoriske sandkasser er en metode som har blitt tatt i bruk på flere områder. Det kan være en effektiv metode for å løse konkrete problemstillinger, men er ikke et generelt virkemiddel som er egnet overalt.»

Med hilsen

Trygve Magnus Slagsvold Vedum